

Мевша Аліна Володимирівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Хабло Оксана Юріївна,
професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВІДШКОДУВАННЯ ПОТЕРПІЛОМУ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВОЄННИМИ ЗЛОЧИНАМИ

24 лютого 2022 року Росія розпочала проти України загальномасштабну війну – безпрецедентну, за своєю суттю жорстоку, геноцидну за метою, руйнівну за засобами та наслідками, у брутальній та недоречній спробі агресора приховати свої дії під назвою «спеціальна військова операція». Російське вторгнення в Україну призвело до масштабних руйнувань, масових людських жертв і значного знищення інфраструктури.

На початок червня внаслідок війни Росії проти України: втрачено 44,8 млн м² житлових будинків (що складає 39 379 млн дол.); пошкоджено 23,9 тис. км доріг (вартістю 30034 млн дол.); 11 аеропортів і 12 військових аеродромів (6817 і 468 млн дол. відповідно); 656 закладів охорони здоров'я (1147 млн дол.); 305 мостів (1692 млн дол.); 1177 закладів вищої і середньої освіти (1127 млн дол.); 111 адміністративних будівель (607 млн дол.); 668 дитячих садочків (576 млн дол.); 141 релігійну споруду (81 млн дол.); 203 культурні споруди (270 млн дол.); 20 торгових центрів (345 млн дол.); 28 нафтобаз (227 млн дол.). Знищено гордість українського літакобудування, найбільший і найпотужніший у світі транспортний літак АН-225 «Мрія» (вартістю 300 млн дол.) [1].

Багато мешканців України були свідками руйнування своїх домівок, деякі райони пережили це не лише внаслідок пошкодження, а й у формі реставрації. Були зруйновані автомобілі, будинки та інші споруди. Господарі починають вимагати кошти за збитки, завдані насильницькими діями країною-агресором.

Внаслідок даних подій 20.03.2022 р. Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову № 326 «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації» [2]. Також 26. 03.2022 р. Постанову № 380 «Про збір, обробку та облік інформації про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації», якою затверджено Порядок подання інформаційного повідомлення про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій,

терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації [3].

Було розроблено й подано на розгляд Верховної Ради України проєкт закону про відшкодування шкоди, завданої потерпілому внаслідок збройної агресії Російської Федерації [4].

Відшкодування завданої шкоди – це стягнення з винної сторони грошової суми, яка повністю відшкодовує потерпілому понесені збитки та/або відновлює попереднє становище; а от виплата компенсації – це форма державної соціальної допомоги, при якій держава за власний рахунок виплачує кошти потерпілому у певному розмірі та на умовах, визначених самою державою. На сьогоднішній день українське законодавство визнає можливість відшкодування майнової шкоди у кримінальному провадженні.

Таким чином, відповідно до ч. 2 ст. 127, ч. 1 ст. 128, ч. 1 ст. 129 КПК України [5] та ч. 1 ст. 1177 ЦК України [6] особа, яка зазнала матеріальної шкоди внаслідок кримінального правопорушення, має право звернутися до суду з цивільним позовом до обвинуваченого або іншої особи, яка несе цивільну відповідальність у кримінальному провадженні, а суд, ухвалюючи обвинувальний вирок, задовольняє або відхиляє цивільний позов повністю або частково. В результаті законодавство України декларує, що за певних обставин держава зобов'язана відшкодувати шкоду, завдану кримінальними правопорушеннями (ч. 2 ст. 1177 ЦК України, ч. 3 ст. 127 КПК України).

Документування та реєстрація доказів шкоди має вирішальне значення для процесу відшкодування шкоди та допомагає забезпечити його успішне завершення. У разі воєнних репарацій це має першочергове значення, особливо в контексті доведення вини як у кримінальному, так і в цивільному судочинстві.

Найпоширенішою правовою підставою для відшкодування майнової шкоди, завданої внаслідок воєнних дій, є, зокрема, порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК України) [7], яка забороняє воюючим сторонам завдавати надмірної шкоди цивільному населенню, що не викликана нагальною воєнною необхідністю.

Отже, країною-агресором протягом повномасштабного вторгнення з кожним днем все більше страждає інфраструктура, а натомість населення залишається без домівок та місць загального користування таких як: медичні заклади, школи, дороги та інше. Конституції зобов'язують державу відшкодувати матеріальну чи моральну шкоду, завдану фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними. Відшкодовується також державою завдана безпідставним осудженням шкода у разі скасування вироку суду як неправосудного. Проте законодавець все це висвітлив на законодавчому рівні, за ради забезпечення державою прав населення.

Список використаних джерел

1. Проект KSE Institute з оцінки збитків від війни «Росія заплатить» запустив сайт з аналітикою руйнувань. *Damaged In Ua*. URL: <https://damaged.in.ua/damage-assessment>.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації». *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-п#Text>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про збір, обробку та облік інформації про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380-2022-п#Text>;
4. Проект Закону про відшкодування шкоди завданої потерпілому внаслідок збройної агресії Російської Федерації. *Верховна Рада України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39602>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
6. Цивільний кодекс України. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
7. Кримінальний кодекс України. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
8. Конституція України. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

Моїсєєв Максим Геннадійович,

здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ШОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ

Хоча в Україні і запроваджено воєнний стан та де-факто йде війна, проте система правосуддя продовжує виконувати свою роботу, не стоїть на місці і подальше удосконалення системи правосуддя враховуючи міжнародний досвід.

На сьогодні прийнято значну кількість нормативних актів, що стосується електронного судочинства, які проявляють свої як позитивні, так і негативні сторони, тому для їх підлаштування під українську судову систему та при запровадженні воєнного стану, потрібен подальший огляд саме міжнародного досвіду діяльності електронного суду.

Візьмемо до розгляду приклади конкретних країн. Зокрема, серед країн з континентальною правовою системою, як і в Україні, найбільш показовим є електронне судочинство в Німеччині. Так,